591 DE ANI DE LA ATESTAREA DOCUMENTARĂ A ORAȘULUI ȘI ȚINUTULUI TECUCI

Atestarea documentară a orașului și ținutului Tecuci este consemnată într-un hrisov domnesc emis la 1 septembrie 1435. De-a lungul timpului, numeroși istorici, atât din perioada veche, cât și din epoca modernă, au analizat organizarea administrativă a Moldovei medievale, acordând o atenție deosebită acestui document, cu scopul de a-i stabili semnificația istorică și de a oferi interpretări riguroase, în ciuda limitărilor surselor disponibile pentru această epocă.

Pentru orice cercetător al istoriei Moldovei, analiza acestui hrisov presupune o dificultate aparte, cauzată de divergențele de opinie privind traducerea termenului slavonesc *volost* în limba română. Întrucât orice demers istoriografic presupune utilizarea de surse verificate și interpretări temeinice, este necesară o abordare amplă și argumentată în vederea clarificării acestei probleme terminologice și conceptuale.

Documentul a fost publicat pentru prima dată în limba slavonă în *Zapiski Odesskago Obshchestva Istorii i Drevnostei*, la rubrica „Materiale

gilde Istoria Moldaviei” (Tom IV, pp. 323–351, Odessa, 1858) și, ulterior, în volumul editat de Ulijanitzkij, *Materiale pentru istoria relațiilor reciproce dintre Rusia, Polonia, Moldova, Țara Românească și Turcia în secolele XIV–XV* (Moscova, 1887, p. 44). Pe baza acestor surse, istorici precum Nicolae Iorga[1], A.D. Xenopol[2] și Alexandru Papadopol-Calimah au consultat și interpretat actul, echivalând termenul *volost* cu „ținut”.

Remarcabil este faptul că Alexandru Papadopol-Calimah a oferit o versiune românească a acestui document cu 51 de ani înaintea celei realizate de Mihai Costăchescu, textul fiind publicat în revista *Convorbiri Literare*. În cele ce urmează, redăm un fragment din această valoroasă contribuție a ilustrului istoric tecucean:

,,Lui Vladislav, cu mila lui Dumnezeu, strălucitului Rege al Poloniei, Lituaniei, Rusiei şi al altor multe ţeri Domn,- slujbă credincioasă în tot ciasul de la Iliaş Voevod Domnul ţerii Moldovei !- Încunoştiinţăm pe Graţia Voastră că Noi cu fratele nostru Ştefan-Voevod ne am unit şi ne-am împăcat şi vom rămâne în această pace în vecii vecinici; ear sacrei corone Polone a Graţiei Voastre vom sluji amândoi cu credinţă în veci, fără înşelăciune şi fără viclenie contra ori cărui duşman al Vostru. Deci noi am dat iubitului nostru frate Ştefan Voevod, din ţara noastră părintească stăpânire peste oraşul Chilia cu vama şi cu lacurile care atărnă de acel oraş, şi peste oraşul Vaslui şi ţinutul aternat de acel oraş, şi i-am dat stăpânire de aice peste oraşul Bârladului cu tot ţinutul şi cu morile Covurluiului, şi peste oraşul Tecuci cu tot ţinutul, şi peste Olteni. Aceste să-i fie lui, iubitului nostru frate Ştefan Voevod, uric cu toate veniturile neclintit niciodinioară, în veci pe timpul vieţii noastre”[3].

În literatura istorică de specialitate, autori precum Constantin Brătescu[4], Teodor Bălan[5] și Ioan C. Filitti[6] au considerat că *volost* înseamnă „ținut”. Ulterior, cercetători ca Dumitru Ciurea[7], Leon Șimanschi[8], Adrian Macovei[9] și Ion T. Sion[10] au reiterat această interpretare, respingând echivalarea cu termenul „ocol”.

Primul care a tradus termenul slavonesc *volost* prin echivalentul românesc *ocol* a fost Gheorghe Ghibănescu, în volumul XV al colecției *Surete și Izvoade*[11]. Cu toate acestea, interpretarea sa a trecut practic neobservată în rândul istoricilor. Deși Mihai Costăchescu a realizat o recenzie a lucrării respective și chiar menționează traducerea scrisorii domnești din 1 septembrie 1435 – *„În 1435, Sept. 1, se întâlnește locul Vaslui și ocolul către care acest loc ascultă <<tot asemenea, cu Bârladul și Tecuciul>>”* [12]–, nu este clar dacă, în lucrarea sa *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare* (Iași, 1932, vol. II, pp. 682–683), s-a inspirat din studiul lui Ghibănescu. În această colecție de documente, Costăchescu atribuie termenului *volost* sensul de *ocol* –consemnând într-o notă de subsol că „Ocolul nu e sigur. Poate fi și ținut” –, fără însă a menționa, în lista edițiilor anterioare în care a fost publicat documentul, contribuția precedentă a lui Gheorghe Ghibănescu.

P. P. Panaitescu atrage atenția într-un articol publicat în anul 1932 asupra faptului că Mihai Costăchescu omite să indice numeroase surse, inclusiv documente publicate în colecții rusești, precum cea a lui V. Uljanițkij[13]. Astfel, deși contribuția lui Gheorghe Ghibănescu este

anterioară, cel mai frecvent citat în literatura de specialitate rămâne Mihai Costăchescu.

Un cititor neavizat ar putea întreba: cine are dreptate? Cei care echivalează *volost* cu „ținut” sau cei care îl traduc prin „ocol”? Pentru a răspunde, trebuie să avem în vedere organizarea administrativă a Moldovei în epoca medievală, dar și contextul politic în care a fost emis actul.

Potrivit lui Gheorghe Ghibănescu, odată cu introducerea dărilor de către domnitori pe anumite întinderi teritoriale, delimitate după numărul satelor, au apărut ținuturile, denumite *voloste* sau *derjave*[14]. În același sens, Ioan C. Filitti subliniază că aceste unități administrative erau dependente de un oraș sau o cetate, în timp ce ocolul reprezenta o subdiviziune a ținutului[15]. De asemenea, Dumitru Ciurea precizează că „ținutul include, de regulă, toate așezările rurale aflate sub proprietate boierească sau clericală” [16].

Deși unii istorici susțin că, inițial, satele erau incluse în ocoalele târgurilor și nu în ținuturi, această afirmație nu este pe deplin susținută de sursele documentare. Nici poziția lui Constantin C. Giurescu, conform căreia *volost*, în epoca redactării actului, ar desemna „ocol” și ulterior „ținut”[17], nu beneficiază de o susținere clară în izvoarele epocii. Ioan C. Filitti notează că termenul *ocol* apare o singură dată în vremea lui Ștefan cel Mare[18], într-un document din 20 aprilie 1491, referitor la „ocolul târgului Bacăului”[19], în timp ce Dumitru Ciurea indică apariția sa într-un document original abia în 1546[20].

O distincție clară între ținuturi și ocoale apare abia într-un document din 1630, în care domnitorul se adresează șoltuzului și pârgărilor din Piatra referitor la niște sate ale mănăstirii Aron Vodă: „acele sate fost-au umblând cu ținutul, iar acum voi le trageți cu ocolul târgului” [21]. O situație similară găsim și într-un document din 1725, când un sat este considerat parte a ținutului Hârlău, nu a ocolului Dorohoi[22].

Conform lui Dumitru Ciurea, ocoalele de sate domnești nu existau înainte de domnia lui Ștefan cel Mare (cu excepția Volovățului). Satele din apropierea târgurilor erau menționate în documente ca atare, iar cele domnești erau asociate direct cu ținutul[23].

În opinia lui Leon Șimanschi, în urma crizei politice interne din perioada 1466–1470, Ștefan cel Mare a inițiat organizarea ocoalelor domnești, cu scopul de a-și consolida baza socială a puterii și de a stimula dezvoltarea târgurilor din țară. Potrivit izvoarelor documentare, acest proces a început cu târgurile Piatra (1475), Vaslui (1491), Bârlad (1495), iar la date neprecizate, cu Tecuci, Târgu Frumos și cetatea Soroca. Măsura a fost continuată pe tot parcursul domniei voievodului, astfel încât, la începutul secolului al XVI-lea, aproape toate cetățile și așezările urbane importante dispuneau de ocoale.

Acestea s-au constituit treptat, deoarece alipirea satelor la un ocol presupunea, de regulă, răscumpărarea acestora de către domnie de la foștii proprietari, fapt care necesita resurse financiare semnificative[24]. Se apreciază că, spre finalul domniei lui Ștefan cel Mare, cele mai importante cetăți și orașe ale Moldovei dispuneau de ocoale domnești, care reuneau aproximativ 200 de sate[25].

În ceea ce privește organizarea administrativ-teritorială, prima atestare documentară a unui „ținut” în Moldova, sub termenul *volost*, precede cu 27 de ani emiterea scrisorii domnești din timpul lui Iliaș Vodă[26].

O analiză terminologică a documentelor emise în perioada anterioară sau imediat ulterioară acestei scrisori[27] arată că termenul *volost* era folosit cu o frecvență mult mai mare decât *derjava*: Roman (1408)[28], Țețina și Hmelovul (1433)[29], Hotin (1436)[30], Cernăuţi (1457)[31], Cârligătura (1458)[32], Suceava (1472)[33], Neamţ (1482)[34]. În cazul ținutului Olteni, ambele denumiri lipsesc[35], el având o existentă efemeră[36]. În ceea ce privește Covurluiul, documentul din 1435 menționează doar „morile Covurluiului”, fără a indica în mod explicit existența unui ținut. După cum remarcă cercetătorul Tudose Tatu, prima mențiune directă a acestei unități administrative apare în hotarnica din 12 ianuarie 1495, deși există suspiciuni că pasajul respectiv ar putea constitui o interpolare târzie din secolul al XIX-lea, adăugată pe un suret. O atestare clară și necontestată a ținutului Covurlui se regăsește într-un document emis la 28 aprilie 1555[37].

Se poate observa, așadar, că termenul *volost* a fost preferat în documentele vremii pentru desemnarea ținuturilor, fiind utilizat cu mult înaintea și mai des decât *derjava*.

Absența denumirii ținuturilor din unele documente nu implică inexistența acestora. Gheorghe Ghibănescu remarca faptul că, în asemenea cazuri, „moșiile se citează după ape sau ocoale, nu după ținuturi” [38]. La rândul său, Paul Negulescu observa că, în Moldova, aproape toate ținuturile poartă numele orașelor cele mai importante din regiune, cu excepția Covurluiului, Cârligăturei și Tutovei, care au preluat denumirea apelor ce le străbat[39].

Teodor Bălan explică absența numelor de ținuturi prin influența „diacilor de cancelarie”, care foloseau expresia stereotipă „în țara noastră moldovenească” pentru a indica locul unde se aflau moșiile, ceea ce îngreuna stabilirea ținutului exact. Această formulare apare pentru prima dată într-un document din 18 noiembrie 1393, prin care domnitorul Roman dăruia o moșie, și a fost utilizată frecvent ulterior. Identificarea teritoriului era posibilă doar în măsura în care erau indicate râuri sau sate învecinate[40], ori se foloseau expresii de tipul „unde a fost cneaz […], jude […], vătăman” [41].

Istoricul ieșean Dumitru Ciurea susține că termenii *volost* și *derjava* sunt echivalenți ca sens și corespund termenului latin *districtus*, desemnând ținutul ca unitate administrativ-teritorială în documentele din secolul al XV-lea[42]. Un exemplu relevant îl constituie ținutul Țețina, care este menționat cu variații terminologice în mai multe izvoare: în documentul din 13 decembrie 1433 apare sub denumirea de *volost*, în cel din 18 octombrie 1435 este numit *derjava*, în actul din 23 septembrie 1436 revine denumirea *volost*, iar în documentul redactat în limba latină la 28 februarie 1444, unitatea este desemnată prin termenul *districtus*[43].

Pe baza acestor dovezi, se poate concluziona cu claritate că termenul *volost* are semnificația de *ținut*. În consecință, scrisoarea lui Iliaș Vodă se referă atât la orașul, cât și la ținutul Tecuci.

Deși data exactă a întemeierii orașului Tecuci nu este cunoscută, numeroase surse susțin caracterul său vechi, anterior constituirii statului feudal moldovenesc. Nicolae Iorga descrie Tecuciul drept „un oraș vechi, în legătură desigur cu vămile tătărești din vremurile lui Nogai” [44]. Alexandru I. Gonța afirmă că localitatea exista înainte de anul 1241, menționând negustorii lioveni care căutau un drum mai scurt pentru transportul peștelui decât cel prin Chilia. Aceștia ar fi „reînviat vechiul drum și târgurile Vaslui, Bârlad și Tecuci, prefăcute în ruine de pustietoarea năvălire a tătarilor” [45]. Petre P. Panaitescu consideră, la rândul său, că cele mai vechi orașe din Moldova de Sud-Vest, cunoscute înainte de 1430, sunt: Tecuci, Bârlad, Huși, Cetatea Albă și Chilia[46].

Prin urmare, chiar dacă prima atestare documentară certă a Tecuciului este legată de documentul domnesc menționat, există suficiente argumente pentru a considera că acest oraș este unul cu existență îndelungată, nicidecum un „oraș nou”, cum afirmă unele lucrări de specialitate[47].

Pentru stabilirea perioadei în care a fost înființat ținutul Tecuci, un indiciu valoros îl oferă tradiția consemnată în interpolarea realizată de Misail Călugărul în *Letopisețul* lui Grigore Ureche, referitoare la întemeierea, de către domnitorul Alexandru cel Bun, a celui de-al doilea scaun episcopal la Roman: ,,*Făcut-au ș-al doilea episcop, după mitropolit, la sfînta mănăstire ce ieste în oraș în Roman și i-au dat eparhia o parte din ținuturi de suptu munte den gios*” [48].

Ținuturile atribuite Episcopiei Romanului sunt menționate de Axinte Uricariul în *Cronica paralelă a Țării Românești și a Moldovei*: Romanul, Bacăul, Putna, Tecuciul, Covurluiul, Tutova, Vasluiul[49].

Părintele Scarlat Porcescu consideră că Episcopia Romanului a fost înființată de Alexandru cel Bun în intervalul 1408–1413[50]. La rândul său, părintele profesor Mircea Păcurariu susține că actul de întemeiere a avut loc în anul 1408[51]. Totuși, unii istorici plasează apariția Eparhiei[52] sau Mitropoliei Romanului[53] în anul 1436. În opinia noastră, anul 1436 trebuie asociat nu cu înființarea, ci cu modificarea statutului acestei instituții, respectiv ridicarea Episcopiei Romanului la rangul de Mitropolie, în contextul împărțirii Moldovei între cei doi fii ai lui Alexandru cel Bun.

Această schimbare este susținută de un document legat de desfășurarea Sinodului de la Ferrara-Florența, datat 30 iulie 1437, în care sunt menționați ca reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe din Moldova: Damian al Sucevei și protopopul Constantin, locțiitor al Moldovlahiei (de Jos), adică al Episcopiei de Roman, devenită între timp Mitropolie. Această Mitropolie ar fi funcționat până în decembrie 1442, când Ștefan l-a ucis pe Iliaș și a devenit unicul domnitor al Moldovei. Deși în unele hrisoave ulterioare acestei date Episcopia de Roman mai este menționată ca Mitropolie, acest fapt nu reflectă neapărat o continuitate a statutului, ci mai degrabă o formulare stereotipă sau formală.

Cert este că ținutul Tecuci se afla sub jurisdicția canonică a Mitropoliei de Roman[54].

În concluzie, scrisoarea domnească din 1 septembrie 1435 constituie prima atestare documentară certă atât a orașului, cât și a ținutului

Tecuci. Deși nu se cunoaște cu exactitate data întemeierii orașului, cercetările istorice recente indică o vechime considerabilă a acestuia, probabil anterioară constituirii statului feudal Moldova. Ulterior, Tecuciul a devenit centrul administrativ al ținutului omonim, înființat cel mai probabil în perioada 1408–1413, în contextul reorganizării ecleziastice și administrative din timpul domniei lui Alexandru cel Bun.
https://bloguldanielbradea.blogspot.com/2026/01/590-de-ani-de-la-atestarea-documentara.html

(Vezi Daniel Bradea, *Tecuciul de altădată*, Editura StudIS, Iași, 2025).

[1] Nicolae Iorga, *Istoria poporului românesc*, vol. II, Ed. ,,Casei Şcoalelor" 1922, p. 83-84: ,,*Totuşi după câteva bătălii fraţii încheiară în August 1435 un tratat care acorda amândurora acelaşi titlu de Domn al ţării Moldoveneşti; conform acestuia Ilie îşi culegea veniturile din partea de Miazănoapte a ţării, iar Ştefan din ţinuturile Vaslui, Bârlad, Tecuciu, Olteni, Covurlui şi Chilia*".

[2] A. D. Xenopol, *Istoria Romînilor din Dacia Traiană*, vol.2, partea a III-a, 1889, Iaşi, p. 166.

[3] Alexandru Papadopol Calimah, *Două acte vechi* în ,,Convorbiri Literare'', anul XV, nr.5, 1 august,1881, p. 186.

[4] Constantin Brătescu, *Valuri, hotare și tranșee basarabene*, în ,,Revista Istorică", an IV, nr. 11-12, 1918, p. 124: ,,*Și noi am dat scumpului nostru frate Ștefan Voevod din moșia noastră Ținutul anume: orașul Chilia și cu vama și cu iezerele, care aparțin către acest oraș, și locul Vasluiului și Ținutul care aparține către acest loc și Ținutul de la Tutova și tîrgul Bârladului cu tot Ținutul și morile Covurluiului și locul Tecuciu cu tot ținutul și Oltenii*".

[5] Teodor Bălan, *Vornicia în Moldova,* în ,,Codrul Cosminului" VII, 1931, Cernăuţi p. 8: **,,***Când, la 1435, se împacă fraţii Ilie şi Ştefan, fii lui Alexandru cel Bun, Ştefan primeşte între altele oraşul Vaslui cu ţinutul care se ţine de el, târgul Bârlad cu tot ţinutul şi oraşul Tecuci cu tot ţinutul*"... ,,*Pentru ţinut se zice pe lîngă volost şi derjava*" (*Ibidem*, p. 83).

[6] Ioan C. Filitti, *Despre vechea organizare administrativă a Principatelor Române*, studiu publicat în ,,Revista de drept public", 1934-5, Bucureşti, 1935, p. 18: ,, *În Moldova – în acest principat, teritoriul apare împărţit în volost sau derjava, adică ţinuturi, dependente de câte un oraş sau cetate*"... ,, *Este de observat că în Moldova, cele mai multe ţinuturi poartă numele oraşelor de reşedinţă, ceea ce arată că acestea au preexistat*'' (*Ibidem*, p. 19).

[7] În studiul *Organizarea administrativă a statului feudal Moldova (sec. XIV-XVIII),* „Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie A. D. Xenopol din Iaşi", Tom II, 1965, arată că: ,,*prin actul din1435, septembrie 1, Iliaş Voievod notifica regelui polon reconcilierea cu fratele său Ştefan. Aici sunt menţionate ţinuturile şi teritoriile care i-au fost repartizate (lui Ştefan n.n.), târgul Vasluiului cu ţinutul (volost), târgul Bârlad cu tot ţinutul (volost), morile de la Covurlui, Târgu (misto) Tecuci cu tot ţinutul (volost) şi Oltenii*''.

[8] Leon Şimanschi, *Criza politică din Moldova dintre anii 1432 şi 1437,* „Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie A. D. Xenopol din Iaşi", XXXIII, 1996, p. 25: ,,*...înscăunat în Suceava, Iliaş îi dăruia lui Ştefan spre administrare mai multe ţinuturi sudice (Chilia,Vaslui, Tutova, Tecuci şi Covurlui)*''.

[9] Adrian Macovei, în *Organizarea administrativ – teritorială a Moldovei între anii 1832 şi 1862 (I)*, AIIA, 1982, p. 357, precizează faptul că până la urcarea pe tron a lui Ştefan cel Mare sunt menţionate documentar, într-un act din 1435, doar ţinuturile Chilia, Vaslui, Tutova, Bârlad şi Tecuci, iar după anul 1457 şi până în 1566, de când există prima listă completă a unităţilor administrative ale Moldovei, mai apar încă 17 ţinuturi.

[10] *Precizării cu privire la documentul de atestare a Tecuciului* (,,Observator T", an III, nr. 151, 21-27 septembrie, 1995, p.3), *Marginalii la lucrările legate de istoria Tecuciului* (,,Arhiva Moldaviae", revista Arhivelor Naționale Iași, vol. I, 2009, p. 401-416), *Gânduri despre Tecuciul de altădată* (,,Observator cultural", nr. 1, ianuarie 2005, p. 3).

[11] Gheorghe Ghibănescu, ,,Surete şi Izvoade", vol. XV, Iaşi, 1926, p. 5: ,, *... iar noi înşine am dat milei Sale fratelui nostru Ştefan Voevod din ale noastre*

ţinuturi anume: Cetatea Chiliei, cu vama şi cu ozere care atârnă de această cetate şi locul Vaslui şi ocolul care către acest loc ascultă şi ţinutul de la Tutova şi târgul Bârladului cu tot ocolul şi cu morile de la Covurlui şi locul Tecuci cu tot ocolul şi Oltenii".

[12] ,,Ioan Neculce", fascicola VI, 1926-1927, Institutul de arte grafice ,,Viața Românească", Iași, p. 378-380.

[13] P. P. Panaitescu, „Revista Istorică Română", vol. II, fasc. IV, 1932, pp. 411–414.

[14] *,,Când însă s-a stabilit puterea politică şi domniile au început a impune dări: birul şi celelalte dăjdii, ,,a luare de a zecea din toate", sistemul încasării dărilor era de a le da în vânzare ori în credinţă. Boierului căruia i se ceda în vânzare încasarea dărilor într-o anumită întindere de pământ, după numărul satelor şi cursul văilor de ape, i se dădea în deplină stăpânire toată acea regiune, pe a sa răspundere ca să isprăvească sarcina sa fiscală. Toate aceste regiuni s-au numit derjave sau ţinuturi, şi peste ele s-au rânduit anumiţi pârcălabi, ispravnici, apoi cari aveau chemare de a-şi isprăvi însărcinarea lor, ca la orice acaret, clădire sau însărcinare oficială. Şi aşa s-a împărţit ţara în voloste şi derjave sau în ţinuturi...*" (*Surete şi Izvoade*, vol. XV, Iaşi, 1926, p. 55).

[15]Ioan C. Filitti**,** *Despre vechea organizare administrativă a Principatelor Române*, studiu publicat în ,,Revista de drept public", 1934-5, Bucureşti, 1935, p. 18.

[16] D. Ciurea, *Organizarea administrativă a statului feudal Moldova (sec. XIV – XVIII)*, A.I.I.A, Iaşi, II, 1965, p. 143 – 235.

[17] C. C. Giurescu, *Istoria Românilor*, II, ed. IV, Bucureşti, 1943.

[18] Ioan C. Filitti, op. cit, p. 21.

[19] Ioan Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare*, Bucureşti, 1913, vol.1, Doc. CCXXXV, p. 463: ,,*Ştefan dărueşte mânăstirei Tazlăului... şi satul Bureşti, zis şi Fundul, pe Siret, care se ţinea de ocolul târgului Bacăului, cu bălţile lui şi cu loc de prisacă peste Siret, la locul ce se zicea mânăstirea*".

[20] Dumitru Ciurea, *Situația internă a Moldovei în epoca lui Ștefan cel Mare*, în ,,Studii", revistă de istorie, an X, nr. 6, 1957, p.73.

[21] Ioan C. Filitti, op. cit, p. 21.

[22] *Ibidem*, p. 21.

[23] Dumitru Ciurea, *Situația internă a Moldovei ...* p. 73.

[24] Leon Șimanschi, *Politica internă a lui Ștefan cel Mare*, în ,,Revista de istorie", Tom 35, nr. 5-6, mai-iunie 1982, București, p. 593-594.

[25] *Ibidem*, p. 601.

[26] *Documenta Romaniae Historica*, A, Moldova, vol. I, 1334-1448 (volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproș, L. Șimanschi), Editura Academiei, București, 1975, p. 32-33.

[27]În scrisoarea domnească din 1 septembrie 1435 sunt desemnate cu termenul *volost* ţinuturile: Vaslui, Bârlad, Tecuci, iar cu termenul *derjava* ţinutul Tutova.

[28] DRH..., vol.1, p. 32-33.

[29] Constantin Burac, *Ținutul Țețina-Cernăuți*, în ,,In honorem Ioan Caproșu", Editura Polirom, 2002, p. 156, 158.

[30] *Ibidem*, p. 156.

[31] *Ulijanitzkij...,* doc. nr. 84, p. 92-95.

[32] Ioan Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare*, Bucureşti, 1913, vol.1, p. 24: ,,*Ştefan confirmă lui Stanciul Sinescul stăpânire peste următoarele ocine ale sale: a) satele din ţinutul Cârligăturei: Sineştii pe Cireşniţa, Crepăturenii şi*

Şturneştii..." (Doc. XIII, din 11 noiembrie 1458).

[33] *Ibidem*, vol.1 , doc. din 19 august 1472, p. 173: ,,*Ştefan scoate pe locuitorii din cele trei sate ale mânăstirei Sf. Nicolae din Poiana (Probota), ţinutul Sucevei, anume Bodeştii, Tătarii şi Iurcanii pe Probota, de sub jurisdicţia diregătorilor, globnicilor şi pripăşarilor domneşti afară de cazurile de omor şi răpire de fată, pentru care domnul va încasa gloabele şi deaci înainte prin globnicii săi*".

[34] *Ibidem* , vol.1, doc. din 15 martie 1482, p. 260 : ,,*Ştefan confirmă diacului Ivul stăpânirea asupra satului Văleni de lângă Iucaş, în ţinutul Neamţului, cumpărat de la Ana, sora logofătului Dobrul, şi de la nepotul ei Stanciul, fiul lui Feteo Starostescul, cu 200 zloţi tătăreşti*".

[35] Nicolae Stoicescu, *Unitatea românilor în evul mediu*, Ed. Academiei R.S.R., Bucureşti, 1983, p. 59: ,,*Se ştie, de pildă, că în partea de sud a ţinuturilor Tecuci şi Covurlui în extremitatea estică a ţinutului Putna, exista încă din secolul al XV-lea o regiune, poate chiar un ţinut, numită Oltenii care este amintită în documente la 1435 şi 1499*"; ,,*se vorbeşte şi de un ţinut Oltenii spre Tecuci*" (*Surete şi Izvoade, vol. XV*, Iaşi, 1926, p. X.).

[36] În *Scrierea Cronicei despre ţara Moldovenească cum şi despre ai ei Gospodari*, apărută la Iaşi, în anul 1566 oct. 28 (7075), sunt prezentate cele 24 de ţinuturi ale Moldovei, dar printre ele nu mai regăsim *Oltenii*. Menționăm faptul că marea majoritate a istoricilor consideră că a fost doar o regiune și nu o unitate administrativ teritorială.

[37] Tudose Tatu, la 26 august 2024, publică pe pagina sa de Facebook, pentru cei interesați, «o mostră de analiză istorică locală, spre dumirirea contemporanilor privind istoria locală, masacrată de «academicii» analfabeți funcționali», din care redăm fragmentul referitor la atestarea documentară a ținutului Covurlui: „La 1 septembrie 1435 nu e trecut un ținut al Covurluiului, ci „morile covurluiene" sau „morile de la Covurlui". Nici în dania de la 1448 nu e pomenit. Nici în cea de la 1468. Pentru prima oară el își face apariția în hotarnica din 12 ianuarie 1495, cu toate că există bănuiala a fi o interpolare târzie de veac 19 pe un suret. Și totuși... Deși ținutul Covurlui va apare prima dată menționat în clar în data de 28 aprilie 1555, o sursă complementară, deja pomenită, anume Harta Sarmației a lui Bernand Wapowski de după 1515–1526, indica Galațiul ca existând bine mersi înainte de acest ultim an, ca să fim extrem de preciși. Dacă târgul exista atunci, desigur exista și ținutul. Coroborând acum mențiunea geografică de la 1467 cu ultima informație, putem înainta ipoteza că așezarea rurală a devenit târg și reședință de ținut în intervalul 1467–1495, probabil după căderea Chiliei".

https://www.facebook.com/tudose.tatu/posts/pfbid032SPTpkqPeRm3WdNBKqcWLJ4zJPeiBLEmWbmz9NWFNC5wF89a7BcS5ZDC7Rm6J7Nfl

[38] Gheorghe Ghibănescu, *Surete şi Izvoade*, vol. XV, Iaşi, 1926, p. 55.

[39] Paul Negulescu, *Tratat de drept administrativ. Organizarea administrativă a României*, Bucureşti, 1904, p.172-173.

[40] Teodor Bălan , *op. cit.*, p. 82.

[41] *Instituţiile feudale din Ţările Române. Dicţionar,* Ed. Academiei RSR, București, 1988, p. 481.

[42] D. Ciurea, *Organizarea administrativă a statului feudal Moldova (sec. XIV-XVII)*, în AIIAI, II, 1965, p. 159; Idem, *Situația internă a Moldovei în epoca lui Ștefan cel Mare*, în ,,Studii", revistă de istorie, an X, nr. 6, 1957, p.73.

[43] Constantin Burac, *Ținutul Țețina-Cernăuți...* p. 160.

[44] Nicolae Iorga*, Insemnătatea ţinuturilor de peste Prut*, comunicare prezentată în şedinţa Academiei Române din 12 mai 1912, în ,,Basarabia Română", antologie de Florin Rotaru, Editura Semne, București, 1996, p. 55.

[45]Alexandru I. Gonţa, *Legăturile economice dintre Moldova şi Transilvania în secolele XIII-XVI*, Ediţie, prefaţă, bibliografie şi indice de I. Caproşu, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1989, p. 31

[46] P. P. Panaitescu, *Interpretări românești, studii de istorie economică și social*. Editura de Stat, București, 1947, p. 197-199.

[47] Vezi Laurențiu Rădvan, *Orașele din țările române în evul mediu,* p. 586. Volumul al IV-lea din Istoria Românilor (Ed. Enciclopedică, București, 2012) surprinde în mod neplăcut prin modul în care este abordată problema apariției orașelor și a formării ținuturilor în Moldova. La p. 75 este menționat (în mod eronat) faptul că prima atestare documentară a orașului Tecuci ar fi avut loc în anul 1445 (Șt. Ștefănescu, C. Mureșanu, I. A. Pop, *Orașele, meșteșugurile și comerțul,* în cap. II. ,,Economie și societate"), iar la p. 203 se susține că ținutul Tecuci se afla printre ,,*primele ținuturi amintite după moartea lui Alexandru cel Bun*" în anul 1436 (C. Mureșanu, I. A. Pop, T. Teoteoi, *Unitățile administrative și dregătorii lor,* în cap. III, ,,Instituții și viața de stat").

[48]Grigore Ureche, *Letopisețul Tării Moldovei*, Ediție îngrijită, studiu introductiv, indice și glosar de P. P. Panaitescu, Ediția a II-a revăzută, Editura de stat pentru literature și artă, București, 1958, p. 76.

[49]Axinte Uricariul, *Cronica paralelă a Țării Românești și a Moldovei*, Ediție îngrijită și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel, Editura Minerva, București, 1993, p. 18.

[50] Pr. Prof. Scarlat Porcescu, *Episcopia Romanului în secolul XV. Întemeiere și organizare*, ,,Bucovina", I. E. Torouțiu, București, 1941, p. 10.

[51] M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, vol. I, p. 363.

[52] Prof. Emilian Popescu, *Completări și rectificări la istoria bisericii Moldovei și la relațiile cu Bizanțul în prima jumătatea a secolului al XV- lea*, în ,,Teologie și viață", an 3, nr. 4-7, 1993, p. 147.

[53] Liviu Pilat, *Sihastrul Sava, Ștefan al II-lea și întemeierea Mitropoliei de la Roman* în ,,Studii și materiale de istorie medie", vol. XXIII, Brăila, 2005, p. 26.

[54] Vezi Arhim. Timotei Aioanei, *„Biserica lui Dumnezeu" cea nouă din Moldova. Scurt istoric al Mitropoliei Moldovei*, în „Cu timp și fără timp. Arhiepiscopia Iașilor în date și imagini, 1990-2005", Editura Trinitas, Iași, 2005, p. 48-58.